

LEDER

Spennende prosjekt på Vemork

Det blir veldig spennende for mange når UNESCO sier ja eller nei til Rjukan og Notodden i Bonn 4. juli neste år.

Mye tyder på at verdensarvstatus får vi, men 100 prosent kan vi ikke være.

Det er en spektakulær historie vi har å fortelle til verden, og det er litt av en oppgave å inneha en slik status.

Bjørn Iversen har lenge snakket om å grave opp restene etter «Vannstofften» som bli sprengt i fillebiter i 1977.

Sabotør Joachim Rønneberg har ogsp påpekt ved flere anledninger at området «Vannstofften» sto burde markeres slik at folk kan få et mer riktig bilde av hva som skjedde der oppe i februar 1943. Tungtvannsakksjonen er det svært mange som interesserer seg for, og for mange ville det nesten være en religiøs opplevelse å kunne gå på kjellergulvet der sabotørene sprengte tungtvanncellene. Det er en komplett vill ide å grave opp restene av «Vannstofften», og det er slike ideer som er med å styrke Rjukans verdensarvkandidatur. Flere slike ville ideer bør ønskes velkommen til torgs. Det er de grenseløse tankene som har dannet grunnlaget for dette samfunnet langt inne mellom stupbratte fjell i Telemark.

Torfinn Skåttet

Torfinn Skåttet, red.

PFU

Rjukan Arbeiderblad arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klage-organ som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

RA

Redaktør: Torfinn Skåttet

Storgata 20, 3660 Rjukan
Telefon: 35 08 00 50

Ekspedisjonstid: Man-fre kl. 08.00 - 15.30.

e-post annonser/hurrahilsen: annonse@rablad.no
e-post redaksjonen: ra@rablad.no - www.rablad.no

IKKE FÅTT AVISA? RING 95 04 02 90

VAKTTELEFON

GJELDER KUN REDAKSJONELLE HENVENDELSER
Hverdager etter kl. 15.30 / helger: 91 79 44 35

FRAM I LYSET: Bjørn Iversen og tidligere arbeider på «Vannstofften» Fridtjof Hansen håper resten av hydrogenfabrikken som ble jevnet med jorden i 1977 blir gravd fram.

Vil under bakken

Lokalhistoriker Bjørn Iversen har fått gjennomslag for en gammel drøm, og det er å grave opp det som er igjen av «Vannstofften» som ligger gjemt under bakken.

RA - Torfinn Skåttet

Da «Vannstofften» på Vemork ble sprengt i 1977, forsvant også en del av krigshistorien. Det var i kjelleren på hydrogenfabrikken de 18 tungtvanncellene sto som sabotørene Fredrik Kayser, Kasper Idland, Hans Storhaug, Birger Strømsheim og Joachim Rønneberg sprengte 27. februar 1943.

I 1977, nærmere bestemt 21. juni ble bygget sprengt i fillebiter. Fem tonn med TNT gjorde at bygget falt sammen som et korthus.

Men om kjelleren og 1. etasje ble sprengt er usikkert.

Hele historien

Bjørn Iversen er strålende fornøyd med at Norsk Industriarbeidermuseum og Fylkeskonservatoren i Telemark har tent på ideen hans.

- For meg er det viktig at hele historien rundt alt som har skjedd på Vemork blir så synlig som mulig. Og

under bakken ligger kanskje den mest spennende delen av historien. Sabotasjen var en unik hendelse i verdenshistorien, og det å kunne stå på gulvet der selve sprengningen av tungtvanncellene sto vil bli en spektakulær opplevelse, sier Bjørn Iversen.

- Samtidig er det mange som besøker Vemork i dag som ikke skjønner at det var i «Vannstofften» det hele skjedde. Mange tror det var i kraftstasjonen. Det må være viktig å gjengi historien så korrekt som mulig, mener Iversen.

Forprosjekt etablert

Fylkeskonservator Eystein Andersen sier til RA at det er etablert et forprosjekt for å se på mulighetene til å grave opp deler av kjelleren der tungtvanncellene sto. Han håper å få til prosjektet i forbindelse med fredningsarbeidet som pågår nå. Dette arbeidet skal være ferdig før UNESCO avgjør verdensarvstatusen til Rjukan og Notodden i Bonn 4. juli.

- Joachim Rønneberg har flere ganger uttalt at det på en eller annen måte burde markeres på Vemork hvor «Vannstofften» sto. Det akter vi på en eller annen måte å gjøre. I forbindelse med dette arbeidet skal vi undersøke om det også er mulig å grave opp deler av området fabrikk sto. Og da selvfølgelig det histo-

riske stedet der selve hendelsen fra Tungtvannsakksjonen fant sted, sier en begeistret fylkeskonservator.

Arkeologi

Det som gjør en utgraving av kjelleren til «Vannstofften» mer komplisert, men mer spennende også, er at det da vil bli en arkeologisk utgraving.

- Arkeologiske utgravninger etter nyere historie gjøres oftere og oftere, og særlig etter krigsminner, sier Eystein Andersen.

Om det er noe igjen av «Vannstofften» etter sprengningen i 1977 er usikkert, men Bjørn Iversen tror det. Han har snakket med folk som kjente fabrikkens godte.

- Gikk man fra kraftverket og inn i Vannstofften kom man inn i 2. etasje. Det er mulig at det som lå under dette nivået til kraftstasjonen kan ha klart seg bedre enn det andre. Om ikke annet kan golv og vegger være mer intakt der nede, sier Iversen.

Tidligere turistsjef i Tinn kommune, Knut Aarnes, kjempet mot rivingen av Vannstofften den gang på 70-tallet.

- Det viser seg nå at Aarnes hadde rett, Vannstofften var et viktig bygg i norsk historie, mener Bjørn Iversen.

HISTORISK: Her er «Vannstofften» på Vemork i sine velmaks-dager. I begge foto under: Bjørn Iversens fotosamling)

SLUTT: Dette bildet fra 1977 fanget sprengningen som tilintetgjorde det historiske bygget.